

ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ НЕЗАЛЕЖНОГО АЗЕРБАЙДЖАНУ

У статті розглядаються економічні засади зовнішньої політики Азербайджану після здобуття незалежності. Показано, що основний акцент був зроблений на розвиток нафтогазового сектору, мережі нафто- і газопроводів як головних елементів, що забезпечили стабільне зростання економіки держави.

Ключові слова: економічна політика, нафтогазовий сектор, нафто- і газопроводи, зовнішньоекономічна орієнтація Азербайджану, «контракт століття».

Ткаченко И.В. Экономические основы внешней политики независимого Азербайджана

В статье рассматриваются экономические основы внешней политики Азербайджана после получения независимости. Показано, что основной акцент был сделан на развитии нефтегазового сектора экономики, сети нефте- и газопроводов как главных элементов, которые обеспечили стабильный рост экономики государства.

Ключевые слова: экономическая политика, нефтегазовый сектор, нефте- и газопроводы, внешнеэкономическая ориентация Азербайджана, «контракт века».

Tkachenko I. Economic foundations of the foreign policy of independent Azerbaijan

The article examines the economic background of Azerbaijan's foreign policy after independence. It was shown that the main accent was done on the development of the oil and gas sector of the economy, the network of oil and gas pipelines as the main elements which ensured the stable growth of the state economy.

Keywords: economic policy, oil and gas sector, oil and gas pipelines, foreign economy orientation of Azerbaijan, «contract of the century».

Економічна політика держави підпорядковується внутрішнім і зовнішнім інтересам її правлячих еліт. Для пострадянського простору, держави якого внаслідок здобуття незалежності після розпаду СРСР змушені були перезапускати як економіку, так і зв'язки, важливим завданням стало проведення корінних суспільних перетворень для пристосування до нових умов існування. Розпад СРСР повернув на перший план проблему етнічних і міжнаціональних конфліктів, які за радянського періоду перебували у «сплячому режимі».

Говорячи про Азербайджан і засади його зовнішньої політики, слід, насамперед, відмітити, що її економічна складова була підпорядкована політичній – поверненню Нагорного Карабаху та інших азербайджанських територій, втрачених внаслідок збройного протистояння з Вірменією наприкінці 1980-х – на початку 1990-х рр.

Повернення Карабаху та відновлення суверенітету на окупованих територіях пов'язане, насамперед, з розвитком економіки та, відповідно, можливостями розширення військового потенціалу держави. Можна з упевненістю стверджувати, що повернення втраченого Карабаху й окупованих Вірменією територій стало для незалежного Азербайджану національною ідеєю, необхідність реалізації якої визначила розвиток економіки, суспільства та геополітичні пріоритети держави.

Військові дії у Карабаху, які час від часу поновлювались і набули особливого масштабу у вересні-жовтні 2020 р., показують, що поняття «заморожений конфлікт» діє лише до тих пір, поки в однієї із сторін конфлікту (в даному випадку – Азербайджан) не з'являються сприятливі умови для силового повернення втрачених територій.

Питання зовнішньоекономічного курсу Азербайджану висвітлюється у працях сучасних істориків, політологів та еконо-

містів. Серед них монографії таких дослідників, як А. Гасанова [1] та Я. Магмудова [2], статті О. Дуднік [3], Е. Рагімова [4], О. Шабельникової [5], відомого російського історика С. Чернявського [6]. Спільним у них є акцент на природних ресурсах Азербайджану, а саме покладах нафти та газу на суші й на шельфі Каспійського моря, які обумовили як швидкий розвиток економіки держави внаслідок підписання «Контракту сторіччя», так і можливості для підвищення її ролі у світовому та регіональному масштабах.

Для незалежного Азербайджану поклади нафти та газу, розробка яких здійснювалася ще з кінця XIX ст., стали своєрідним джекпотом, який дозволив не надто багатій і, певною мірою, архаїчній за соціальною структурою країни отримати шанс на подолання економічної кризи й наслідків поразки у війні за Нагорний Карабах на початку 1990-х рр., внаслідок якого Вірменія окупувала 20% території держави. Типова для пострадянського простору криза, відсутність перспектив розвитку, військова поразка, окупація частини території, як наслідок, понад мільйоном біженців – усе це могло б привести до перетворення Азербайджану на відсталу та безперспективну периферію й аутсайдера зі зруйнованою економікою на кшталт нинішньої Абхазії.

Однак нафта та газ, а також відкриття нових потужних родовищ у 1990-х рр., стали не лише рятівною паличкою для держави, але й локомотивом її економічного розвитку, фактором, що визначив зовнішньоекономічні пріоритети на десятиліття вперед.

Суспільні перетворення в Азербайджані, що характеризувалися, як і в інших пострадянських країнах, поступовим переходом від планової до ринкової економіки, після періоду дезорганізації життя наприкінці 1980-х – на початку 1990-х рр.,

набули незворотного характеру після чергового приходу до влади Г. Алієва (1993–2003). Будучи представником партійної номенклатури, Г. Алієв проявив неабиякий хист політика, здатного здійснювати ефективну перебудову, зокрема в нафтовій і машинобудівній промисловості.

Погоджуємося з І. Мурадьяном, що, Азербайджан був покликаний виконувати в рамках стратегії США дві функції – стати альтернативною нафтовою «бочкою», а також транзитним коридором для транспортування військових вантажів у напрямку Афганістану [7].

Перша функція актуалізувалася вже на початку 1990-х рр., коли американо-азербайджанські стосунки наповнилися практичним змістом, стали набагато інтенсивнішими та тіснішими завдяки, підписаному у вересні 1994 р. в Баку «Контракту сторіччя» – угоді Азербайджану терміном на 30 років з рядом найбільших транснаціональних корпорацій щодо спільної експлуатації нафтогазових родовищ в азербайджанському секторі Каспійського моря [8].

Підписана за сприяння тодішнього президента США Б. Клінтона угода з нафтовими гігантами світу заклала основу для процесу перетворення Азербайджану на вигідного економічного та торговельного партнера впливових держав Заходу. Багатомільярдні прибутки від торгівлі енергоресурсами, особливо в період надвисоких цін на них у першому десятилітті XXI ст., стали фундаментом економічних, соціальних і суспільних перетворень у державі, що дозволили Азербайджану Алієвих стабілізувати ситуацію в країні на фоні перманентного конфлікту з Вірменією за Нагорний Карабах, а також мати міцнішу позицію як регіонального гравця у стосунках із країнами-сусідами.

Підтримка з боку нафтового лобі в США дозволила Азербайджану під керівництвом Г. Алієва здійснити ряд успіш-

них перетворень, які зміцнили його позиції як самостійної та стабільної пострадянської держави. В умовах постійних військових конфліктів, діючих і потенційних, в епіцентрі яких опинявся Азербайджан, інвестиції в енергетичний сектор західних транснаціональних корпорацій, не лише дали можливості для розвитку держави, але і дозволили провадити більш самостійну зовнішню політику, а також дозволили зменшити вплив Росії, Туреччини та Ірану. Одночасно «контракт століття» став основою фінансового благополуччя Азербайджану, перетворивши його на найбагатшу країну Південного Кавказу.

Згідно з А. Гасановим, реалізація контракту та розширення масштабів його дії в нафтогазовій сфері принесли суттєві результати – в Азербайджані з'явилися золотовалютні резерви, було посилено обороноздатність країни, оновлено флот і т.д. Держава, яка ще не так давно залежала від пільгових кредитів міжнародних фінансових інституцій, отримала можливість відмовитися від них, реалізовувати великі інфраструктурні та соціальні проекти, регулярно підвищувати (за умови високих ціна на енергоносії) зарплати, пенсії. Накопичені в нафтовому фонді кошти дозволили побудувати тимчасові поселення для біженців і вимушених переселенців. Як наслідок, за обсягом іноземних інвестицій на душу населення Азербайджан займає перше місце на пострадянському просторі й перебуває на передових позиціях серед країн Східної Європи [1, с.911].

Такі успіхи зовнішньоекономічного курсу Азербайджану стали можливими завдяки правильно обраній стратегії позиціонування себе як надійного партнера та постачальника енергоносіїв на світові ринки. Особливий пріоритет був наданий США та його потужним нафтовим компаніям, які були серед ключових бенефіціарів «контракту століття» та подальших подібних угод. Розвиток азербайджанської економіки

та її ключової сфери був відданий на відкуп клану Алієвих із мінімальним втручанням США в сферу суспільного розвитку за умови дотримання режимом певних атрибутів, які дозволяють прихильникам влади Азербайджану говорити про успіхи в побудові успішної демократичної держави. Власне, сам Г. Алієв наголошував на пріоритетному значенні співробітництва зі США для збереження незалежності й побудови правової, демократичної та світської держави [8]. Ринкова модель господарювання за американським зразком і пріоритетний розвиток енергетичного сектору, обраний новітнім Азербайджаном, визначили успішний національний проект сучасного лідера регіону.

Президентські вибори 2003 р. і перемога у них І. Алієва, який взяв курс на жорстоке придушення будь-якого вільнодумства, хоч і негативно позначилися на рівні демократичності суспільства, не мали негативного впливу на рівень розвитку економіки та просування економічних інтересів Азербайджану на зовнішніх ринках. Адже в цей час стрімко зростали ціни на основні експортні продукти Азербайджану, що дозволило зменшити суспільний опір встановленню диктатури І. Алієва багатомільярдними прибутками від торгівлі нафтою та газом. До початку 2006 р. опозиційні сили були повністю розгромлені і з того часу суспільство перестало чути про будь-які активні дії традиційної опозиції, яка до цього відігравала значну роль у суспільстві [9, с.17].

Історія нафти в Азербайджані часів незалежності є безперечною історією того, як народ, держава та політичні еліти намагалися здійснити «бартерний» обмін барелів на інші цінності – політичні, економічні, соціальні. Нафта здавалася гарантією твердого, багатого і незалежного майбутнього [10, с.43].

Однак, попри шалені прибутки від торгівлі нафтою та газом, які отримав Азербайджан у 2000-х – на початку 2010-х рр., спостерігаються проблеми зі створенням в Азербайджані ефективної ринкової економіки. Адже відсутність стимулів до розвитку дозволяє владі, з одного боку, не створювати умови, щоб ці кошти з'являлися за рахунок ринкової активності широких мас підприємців, а з іншого – прислуховуватися до рекомендацій зовнішніх донорів (як це зараз робить Україна у програмі співробітництва з МВФ) в особі провідних держав і міжнародних організацій, до того ж не лише в сфері економіки [9, с.21].

Орієнтація на пріоритетний розвиток нафтогазового сектору за часів правління Г. Алієва та І. приносила, принаймні, до сланцевої революції в США, свої вагомі результати. Із 2003 р., з часу приходу до влади І. Алієва, Азербайджан почав отримувати значні кошти від продажу нафти. Розробка надгігантських офшорних нафтових родовищ Азері-Чираг-Гюнешлі, видобування на гігантському офшорному газоконденсатному родовищі Шах-Деніз дозволили не лише залучити десятки мільярдів доларів інвестицій у нафтогазовий сектор, а й значно підвищити видобуток нафти й газу, відтак, і збільшити надходження до державного бюджету Азербайджану. Так, у 2009 р. було видобуто 50,4 млн тон нафти і 23,7 млрд кубічних метрів газу. У 2010 р. – 51,5 млн тон і 27 млрд м³ відповідно.

Завдяки запасам і відкриттю нових гігантських родовищ у Азербайджані не лише стрімко зростали обсяги видобування нафти й газу, але й активно розвивалася мережа експортних нафто- та газопроводів. Так, наприкінці 1997 р. нафта почала експортуватися на чорноморське узбережжя по трубопроводу Баку–Новоросійськ, в 1999 р. був прокладений і введений в експлуатацію нафтопровід Баку–Супса. В 2002 р. був закладе-

ний і 25 травня 2005 р. введений в експлуатацію передбачений в «контракті століття» нафтопровід Баку–Тбілісі–Джейхан.

До початку 2020 р. в розробку блоку Азері–Чираг–Гюнешлі було інвестовано понад 36 млрд дол. та видобуто 500 млн тон нафти та понад 40 млрд м³ супутнього газу [11].

Уведення в експлуатацію гігантських газових родовищ «Шахденіз», «Умід» та «Апшерон» в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. перетворили Азербайджан ще й на вагомого експортера природного газу, відтак, і конкурента Російської Федерації як постачальника газу в ЄС.

Нові можливості Азербайджану, на думку російських дослідників, були схвально сприйняті США, політика яких у Каспійському регіоні спрямована, насамперед, на створення нової архітектури трубопроводів, які поставлятимуть вуглеводні Каспію в Європу в обхід Росії й Ірану, а також на створення бар'єрів на шляху надходження вуглеводнів Центральноазіатського регіону в Китай [5, с.108-109]. Ця позиція, звісно, є політично ангажованою, зважаючи на те, що РФ до певного часу позиціонувала себе в якості «енергетичної наддержави», і для неї Азербайджан є конкурентом, а США – традиційним ворогом, а після сланцевої революції і конкурентом на ринках збуту нафти й газу.

Попри протидію РФ, Азербайджан послідовно реалізовував кроки, які дослідники часто називають енергетичною чи трубопровідною дипломатією, що стала ключовим аспектом зовнішнього курсу держави, зокрема й економічного. Розуміючи, що сировину необхідно не лише видобути, але й доставити кінцевому споживачу, Азербайджан у ХХІ ст. направив свої зусилля на розбудову мережі газопроводів, які дозволяють йому експортувати десятки мільйонів тон нафти та десятки мільярдів кубометрів природного газу.

Азербайджан є одним із ініціаторів проекту «Південного газового коридору». Першими до нього приєдналися Туреччина й Грузія, потім Італія, Греція, Болгарія, Албанія, Боснія, Хорватія, Чорногорія. Загалом для поставок на європейські ринки були побудовані ряд нових трубопроводів: у 2007 р. введено в експлуатацію газопровід Баку–Тбілісі–Ерзурум; у 2012 р. між Азербайджаном і Туреччиною підписано угоду по проекту TANAP (Трансанатолійський газопровод); у 2013 р. консорціум «Шахденіз» обрав проект TAP (Trans-Adriatic Pipeline), що з'єднує кордон Туреччини з півднем Італії, для поставок в Європу азербайджанського газу, який буде транспортуватися по газопроводу TANAP. Ці проекти, поєднуючи родовище «Шахденіз» з півднем Італії, дозволяють реалізувати проект «Південний газовий коридор» [11].

Усі ці дії, спрямовані на розвиток ключового сектору економіки й пошук шляхів та ринків збуту енергоносіїв дозволили реалізувати основну мету Азербайджану щодо забезпечення фінансовими ресурсами – побудувати власний нафтогазовий комплекс, практично вирішити питання з легалізацією прав на власний сектор Каспійського моря, створити потужну трубопровідну інфраструктуру [5, с.108-109].

Зважаючи на успішне зростання економіки завдяки нафтогазовому сектору на початку XXI ст., стрімке зростання видобутку нафти та газу, а також збільшення експортної виручки у зв'язку зі стабільно високими цінами на енергоносії, в Концепції розвитку «Азербайджан–2020: Погляд у майбутнє», затвердженій наприкінці 2012 р., декларувалася амбітна мета, що з точки зору економічного розвитку буде досягнуто підвищення статусу Азербайджанської Республіки від держави-лідера регіону до конкурентоспроможного учасника в системі міжнародних економічних відносин [12, с.10].

Попри декларовані цілі, Концепція в цілому відштовхувалася від розуміння безальтернативності експортної моделі економіки. Зазначалося, що в концепції розвитку «Азербайджан–2020: погляд у майбутнє» за основу взято економічну модель експортної направленості та передбачено, що підвищення конкурентоспроможності й удосконалення структури економіки будуть сприяти зростанню нафтового експорту [12, с.12].

Таким чином, нафта і газ є основою економічного благополуччя Азербайджану, ключовим сектором економіки, від стану якого залежать практично всі сфери суспільного життя держави. Дані про структуру ВВП Азербайджану в 2000-х рр. вказують на те, що зростання ВВП мало місце майже виключно завдяки збільшенню обсягів видобування нафти та газу [13, с.7].

Звичайно, у зростанні добробуту країни за рахунок продажу природних ресурсів немає нічого поганого. Дивлячись на досвід країн Перської затоки, які змогли (принаймні на сьогодні) конвертувати прибутки від нафтогазового сектору в динамічний розвиток усього суспільства, Азербайджан і його еліти могли б скористатися позитивним досвідом і диверсифікувати структуру власної економіки, спрямувавши прибутки нафтогазового сектору в інші галузі народного господарства. На жаль, Азербайджан, як і інші пострадянські країни, став жертвою корумпованих «еліт», які використали владу лише для особистого збагачення. Азербайджан, опинившись під владою Алієвих, поступово перетворився на країну, економіка якої залежить від продажу сировини.

На жаль, у випадку з Азербайджаном бачимо неспроможність диктатури Алієва злізти з «нафтової голки», про що красномовно свідчать наслідки для економіки країни різко-

го спаду цін на нафту та газ під час світової фінансової кризи 2008 р. та в 2014–2016 рр. Ситуація, яка склалася з обвальним зменшенням світового попиту на нафту й газ у 2020 р., також не свідчить на користь виключно енергетичної моделі економіки, яку Азербайджан реалізовує в сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Свідченням тотальної залежності Республіки Азербайджан та його економіки від продажу сировини свідчить те, що нафта й газ складають 95% експорту, доходи від якого складають понад 75% бюджету країни [14]. В умовах високих цін на нафту цей надзвичайно високий відсоток, який засвідчує відсутність економіки як такої, окрім сировинного сегменту, країна може підтримувати ілюзію розвитку та навіть вкладати кошти в масштабні інфраструктурні проекти (будівництво стадіонів, аеропортів, люксових готелів і палаців еліти). Однак, за низьких цін на сировину залежність від продажу її на експорт, відсутність економічних реформ і диверсифікації економіки призводять до масштабних соціальних проблем.

Сьогодні для Азербайджану питання подальших змін в державі й суспільстві визначається розумінням того, що в умовах сланцевої революції та розвитку альтернативних джерел енергетики його функція «запасної нафтової бочки» для США є менш важливою, ніж раніше. Внаслідок зміни пріоритетів політизація нафтової сфери значно зменшилася. У сфері транзиту позиції Азербайджану теж не виглядають непохитними, оскільки з'являється дедалі більше альтернативних комунікацій.

Намагаючись утриматися в орбіті інтересів ЄС та США в регіоні Південного Кавказу, Азербайджан цілком справедливо може апелювати до того факту, що саме він є найбагатшою, а відтак і найперспективнішою для світового капіталу краї-

ною регіону. Хоча країни Заходу, як і раніше, відводять Азербайджану важливу роль в енергетичних питаннях і функціях транспортного коридору, поняття «стратегічного партнера» для прагматичних інтересів країн «золотого мільярду» має більш відносне значення.

Азербайджан перебуває під глобальним впливом США та контрольованих ними світових корпорацій. Вони, спільно з Великобританією, взяли під повний контроль його нафтові та газові ресурси, енергетичні комунікації, створили ряд баз, у вигляді станцій стеження, забезпечили надійний військовий транзит у східному напрямку, що важливо з огляду на їх стратегію в Південній і Центральній Азії [15]. Загалом такий стан речей відповідає прагненням Сполучених Штатів зменшити або взагалі нівелювати вплив на Азербайджан Росії, Туреччини та Ірану, виходячи з власних геополітичних інтересів у регіоні Південного Кавказу.

Для Азербайджану залежність від США є також найбільш бажаним результатом, оскільки геополітичні альтернативи з числа їх сусідів виглядають набагато менш привабливими за універсальну американську модель, рамки якої і віддаленість від центру влади у перспективі дозволять Азербайджану XXI ст. повернути втрачені території і остаточно порвати з колишньою метрополією – Росією. Події 2020 р. свідчать про тісне зближення позицій і економічних інтересів Азербайджану та Туреччини, як у політичній і військовій співпраці щодо повернення Нагорного Карабаху, так і в питаннях економічних пріоритетів, коли можна практично наживо спостерігати, як Азербайджан витісняє російський газ на внутрішньому турецькому ринку.

Таким чином, зовнішня політика незалежного Азербайджану в сфері економіки визначалася, насамперед, потребою

розвитку нафтогазового сектору як ключової складової, яка мала забезпечити модернізацію країни та суспільства відповідно до завдань, які постали перед новою незалежною державою внаслідок розпаду СРСР і поразки у військовому конфлікті з Вірменією.

Необхідність робити кроки в напрямку повернення втрачених територій, вкладати кошти, отримані від продажу енергоносіїв не стільки в розвиток держави, скільки в зброю й армію, вимагали від Азербайджану якомога більшого надходження коштів від нафтогазового експорту, пошуку союзників (це, насамперед, Туреччина), які могли би якомога краще сприяти реалізації його енергетичної стратегії.

Зважаючи на те, що основними завданнями Азербайджану в зовнішньополітичній сфері були та є: вирішення питання конфлікту в Нагорному Карабасі й відновлення територіальної цілісності держави, активне використання «енергетичної дипломатії», забезпечення провідної ролі Азербайджану в регіоні Південного Кавказу, використання нафтогазових багатств для просування національних інтересів держави, сприяння вирішенню існуючих і попередження виникнення нових територіальних конфліктів у регіоні, логічним і зрозумілим є те, що основні зусилля держави в добу незалежності були направлені на виключно активну діяльність в енергетичному секторі економіки, що поступово перетворює Азербайджан на важливий регіональний енергетичний центр, і, відповідно, підвищує значення цієї держави в регіональному і світовому масштабі.

Використані джерела та література

1. Гасанов А. Политика национального развития и безопасности Азербайджанской Республики. Баку, «Zərdabi LTD» MMC, 2014.

- 672 с.; Современные международные отношения и внешняя политика Азербайджана. Баку, «Zərdabi LTD» ММС, 2013. 1008 стр.
2. Магмудов Я. Переможний хід ідей Гейдара Алієва. К., 2013. 260 с.
  3. Дуднік О. Особливості та специфіка зовнішньої політики Республіки Азербайджан в роки незалежності. *Вісник Київського міжнародного університету*. Київ : КиМУ, 2005. Вип. 4. URL: <http://www.kyumu.edu.ua/vmv/v/04/dudnik.htm>
  4. Рагімов Е. Особливості політичної модернізації в Азербайджані. *Політичний менеджмент*. 2008. № 5. С. 53-59.
  5. Шабельникова О. Основные приоритеты внешней политики Азербайджанской Республики. *Внешняя политика новых независимых государств: сборник* / отв. ред. Б.А.Шмелёв. Москва : ИЭ РАН, 2015. 240 с.
  6. Чернявский С. «Великий шелковый путь» и интересы России. *Мировая экономика и международные отношения*. Москва, 1999. № 6. С. 95–98.
  7. Мурадян И. Намерения США в Южном Кавказе. URL: <http://www.lragir.am/print/rus/0/comments/print/50828>
  8. Становление и формирование политических отношений между Азербайджанской республикой и США в 90-е годы XX века. URL: <https://articlekz.com/article/10853>
  9. Кавказ-2010. Ежегодник Института Кавказа / ред. А. Искандарян. Ереван: Институт Кавказа, 2012. 172 с.
  10. Диаспора, нефть и розы: Чем живут страны Южного Кавказа. Ереван, 2005. 214 с.
  11. Нефтяные и газовые проекты. URL: <https://ru.president.az/azerbaijan/contract>
  12. Концепция развития «Азербайджан – 2020: Взгляд в будущее». URL: https://president.az/files/future_ru.pdf
  13. Экономика стран Южного Кавказа в период глобального кризиса, 2009–2010. *Исследовательские записки Института Кавказа*. 2011. № 5. 55 с.

14. Нацбанк Азербайджана девальвировал манат на 33,5% к доллару, 30% к евро. URL: <https://www.reuters.com/article/azerbaidjan-devaluation-idRUL5N0VV0EI 20150221>
15. Мурадян И. Политика США в отношении Азербайджана. URL: <http://hayasanews.com/игорь-мурадян-политика-сша-в-отношении/>

УДК 338.23:339.5]:338.4

Шовкун І.А.

ГЕОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

У статті досліджуються концептуальні засади гео економічної політики, її інструменти та специфіка трансформації, зумовлена сучасними глобальними викликами. Аналізується гео економічний контекст промислового розвитку України та його чинники. Аналітично обґрунтовано тезу про послаблення гео економічної впливовості країни з огляду на оцінки її позиціонування у глобальних потоках промислових товарів (скорочення промислового експорту загалом та його високотехнологічної складової, поглиблення асиметрії у структурі зовнішніх торговельних відносин і посилення залежності від імпорту інвестиційних товарів).

Ключові слова: гео економічна політика, промисловий розвиток, зовнішня торгівля, експорт, імпорт, залежність від імпорту.

Шовкун И.А. Геоэкономические аспекты развития промышленности Украины

В статье исследуются концептуальные основы геоэкономической политики, ее инструменты и специфика трансформации, обусловленная современными глобальными вызовами. Анализируется геоэкономический контекст промышленного развития Украины и его факторы. Аналитически обоснован тезис об ослаблении геоэкономической влияния страны с учетом оценки ее позиционирования в глобальных потоках промышленных товаров (сокращения промышленного экспорта в целом и его высокотехно-